

ÁLLATORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM BUDAPEST



Állatkísérleti Etikai Kódex

2017.

Összeállította: dr. Fodor Kinga

Ellenőrizték: dr. Bersényi András, dr. Dunay Miklós Pál, dr. Jerzsele Ákos és dr. Jurkovich Viktor

Konzulens: Prof. Dr. Fekete Sándor György

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	3.
DEFINÍCIÓK	3.
AZ ÁLLATKÍSÉRLETEK VÉGZÉSÉNEK TÁRGYI ÉS ESZMEI FELTÉTELEI	5.
AZ ÁLLATKÍSÉRLETEK VÉGZÉSÉNEK SZEMÉLYI FELTÉTELEI	7.
AZ ÁLLATKÍSÉRLETEK ENGEDÉLYEZTETÉSÉNEK MENETE	8.
AZ ÁLLATKÍSÉRLETEKBEN FELHASZNÁLHATÓ ÁLLATFAJOK	9.
AZ ÁLLATOK TARTÁSÁRA ÉS ELLÁTÁSÁRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK	11.
AZ ÁLLATKÍSÉRLETEK VÉGZÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI	12.
ADATKEZELÉSI KÖTELEZETTSÉG	13.
A MUNKAHELYI ÁLLATJÓLÉTI BIZOTTSÁG FELADATAI ÉS ÜGYRENDJE	13.
I. MELLÉKLET: ÁLLATKÍSÉRLET VÉGZÉSÉRE IRÁNYULÓ PROJEKTENGEDÉLYKÉRELEM TARTALMI ELEMEI	16.
II. MELLÉKLET: TULAJDONOSI HOZZÁJÁRULÁSI NYILATKOZAT MINTAVÉTELHEZ	22.
III. MELLÉKLET: TULAJDONOSI HOZZÁJÁRULÁSI NYILATKOZAT EREDMÉNYEK/MINTÁK FELHASZNÁLÁSÁRA	23.

BEVEZETÉS

Az állatok védelméről és kíméletéről szóló, többször módosított 1998. évi XXVIII törvény, valamint a 40/2013. (II. 14.) Korm. rendelet az állatkísérletekről alapján az Állatorvostudományi Egyetem Munkahelyi Állatjóléti Bizottsága (a továbbiakban: MÁB) Állatkísérleti Etikai Kódexet és Szabályzatot állított össze. Az ebben megfogalmazottak betartása minden egyetemi munkatárs és hallgató felé elvárás, amennyiben munkájuk, vagy tanulmányaik során élő állatokkal kerülnek kapcsolatba. Az állatok hozzánk, emberekhez hasonlóan érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, így jó közérzetük biztosítása mindannyiunk kötelessége. Az állatorvosok az állatok hivatásos védelmezői, ezért az állatorvosképzés színtere, az Állatorvostudományi Egyetem kiemelt figyelmet fordít az állatkísérletekben és az oktatásban részt vevő állatok jóllétének biztosítására.

Az Etikai Kódexben foglaltak kiterjednek minden kutatási-kísérleti célra szolgáló állatra, a diagnosztikai vizsgálat és az oltóanyag-termelés céljából tartott állatokra, a génbankként kezelt állatokra, a géntechnológiával módosított gerinces állatokra, valamint a tudományos ismeretterjesztés, és az oktatási demonstráció céljából tartott állatokra egyaránt. Továbbá minden kísérletben felhasznált, felhasználásra szánt, valamint a kifejezetten szerveik vagy szöveteik tudományos vagy oktatási célra történő felhasználásáért tenyésztett, szaporított élő gerincesek, beleértve az önállóan táplálkozó lárvaállapotú állatokat, valamint az emlős magzatokat rendes fejlődésük utolsó harmadában, továbbá a lábasfejűeket.

DEFINÍCIÓK:

Állattartó: az állat tulajdonosa, illetve aki az állatot vagy az állományt gondozza, felügyeli;

Beavatkozás az állaton: az állat fizikai, élettani vagy pszichikai állapotának megváltoztatása;

Jó gazda gondossága: az az emberi tevékenység, amely arra irányul, hogy az állat számára olyan életkörülményeket biztosítson, amely az annak fajára, fajtájára és nemére, korára jellemző fizikai, élettani, tenyésztési és etológiai sajátosságainak, egészségi állapotának megfelel, tartási, takarmányozási igényeit kielégíti (elhelyezés, táplálás, gyógykezelés, tisztán tartás, nyugalom, gondozás, kiképzés, nevelés, felügyelet);

Állatkísérlet: állat kísérleti, oktatási vagy egyéb tudományos célból való felhasználása, amely az állatnak a helyes állatorvosi gyakorlat szerint kivitelezett tűszúrás által okozottal egyenértékű vagy annál magasabb szintű fájdalmat, szenvedést, kín vagy maradandó károsodást okozhat, beleértve bármely olyan tevékenységet, amely állat születését – beleértve a kikelést – eredményezi ilyen körülmények közé, valamint az ilyen állapotot eredményező géntechnológiailag módosított fajtavonalak létrehozását és fenntartását. Az állat ilyen felhasználása akkor is kísérletnek minősül, ha a fájdalom, szenvedés, kín vagy maradandó károsodás kiküszöbölése céljából érzéstelenítést, fájdalomcsillapítást vagy egyéb módszert sikeresen alkalmaznak; nem minősül állatkísérletnek a nem kísérleti jellegű, mezőgazdasági vagy állatorvosi tevékenység, illetve az állatok leölésének vagy megjelölésének a természettudományok által elfogadott korszerű, kevésbé fájdalmasnak tartott módszereinek alkalmazása, valamint az állatnak kizárólag a szervei vagy szövetei felhasználása céljából történő leölése;

Állat életének megengedett módon való kioltása: az állat életének a legkisebb szenvedés okozásával, valamint a faj adottságainak figyelembevételével történő szakszerű és gyors kioltása;

Állat kábítása: minden olyan szándékos eljárás, amelynek alkalmazása a tudat és az érzékelés fájdalom nélkül történő elvesztését okozza, beleértve a közvetlen halált okozó eljárásokat is;

Projekt: meghatározott tudományos vagy oktatási célból végrehajtott munkaprogram, amely egy vagy több kísérletet foglal magában;

Érzéstelenítéses-túlaltatásos kísérlet: teljes mértékben általános érzéstelenítésben végzett kísérlet, amely után az állat nem nyeri vissza az eszméletét;

Enyhe kísérlet: olyan kísérlet, amely során az állatot valószínűsíthetően rövid ideig tartó enyhe fájdalom, szenvedés vagy kín éri, valamint az olyan kísérlet, amelyek során az állat jóléte vagy általános állapota nem romlik számottevően;

Mérsékelt kísérlet: olyan kísérlet, amely során az állatot valószínűsíthetően rövid ideig tartó mérsékelt fájdalom, szenvedés vagy kín vagy hosszú ideig tartó enyhe fájdalom, szenvedés vagy kín éri, valamint olyan kísérlet, amely során az állat jóléte vagy általános állapota valószínűsíthetően mérsékelten romlik;

Súlyos kísérlet: olyan kísérlet, amely során az állatot valószínűsíthetően súlyos fájdalom, szenvedés vagy kín, vagy hosszú ideig tartó mérsékelt fájdalom, szenvedés vagy kín éri, valamint olyan kísérlet, amely során az állat jóléte vagy általános állapota valószínűsíthetően jelentősen romlik;

AZ ÁLLATKÍSÉRLETEK VÉGZÉSÉNEK TÁRGYI ÉS ESZMEI FELTÉTELEI

A Pest Megyei Kormányhivatal az Állatorvostudományi Egyetem állatházait, mint állatkísérleti felhasználó és tenyésztő létesítményeket az alábbi regisztrációs számokon nyilvántartásába vette, és működését engedélyezte:

- 11/1/2015 – István utcai telephelyen lévő állatházak
- 11/2/2015 – Rottenbiller utcai állatház (jelenleg nem üzemel)
- 11/3/2015 – Tábornok utcai állatház
- 11/4/2015 – Üllő, Dór major

Az Állatorvostudományi Egyetem, mint állatkísérleti felhasználó és tenyésztő létesítmény működési engedélyének érvényessége: 2025. 04. 15.

Állatkísérlet az Állatorvostudományi Egyetemen kizárólag érvényes projektengedély birtokában végezhető. Az Állatorvostudományi Egyetem alkalmazottai, hallgatói, amennyiben nem a Kampusz területén kívánnak állatkísérleteket végezni, úgy azt is csak érvényes projektengedély birtokában teszik meg.

Az állatkísérletek végzése alkalmával mindenki számára elsődleges szempont kell legyen a „3R” szabály (*reduction, replacement, refinement*) betartása és betartatása:

Reduction (csökkentés): Az állatkísérlet során felhasznált állatok számát a lehető legnagyobb, de a kísérlet eredményességét még nem veszélyeztető mértékben csökkenteni kell.

Replacement (helyettesítés): Amennyiben ismert olyan tudományosan is elfogadott módszer vagy vizsgálati stratégia, amely során a kísérlet élő állatok felhasználása nélkül is

elvégezhető, úgy azt kell alkalmazni. Különösen vonatkozik ez az oktatási, demonstrációs céllal felhasznált állatok vonatkozásában.

Refinement (tökéletesítés): A kísérlet során alkalmazott módszerek tökéletesítésére kell törekedni az állati fájdalom, szenvedés, kín vagy maradandó egészségkárosodás elkerülése vagy a lehető legkisebb mértékűre csökkentése érdekében. Amennyiben az állatot a vizsgálatok során feltételezhetően fájdalom, szenvedés, kín vagy maradandó egészségkárosodás éri, értékelhető eredmény birtokában az állat életét, kíméletesen, és jogszabályok által is megengedett módon (**1 táblázat**) ki kell oltani. Ugyanígy kell eljárni azokban az esetekben is, amikor az állatot súlyos, várhatóan hosszú ideig tartó és semmilyen módon nem enyhíthető fájdalom, szenvedés vagy kín érte.

1. táblázat: A kísérleti állatok leölésének engedélyezett módszerei (40/2013. (II. 14.) Korm. rendelet)

Állatok – Megjegyzések/ módszerek	Halak	Kétlábúak	Hüllők	Madarak	Rágcsálók	Nyulak	Kutyák, macskák, vadászgörények és rókák	Nagytestű emlősök
Altatószer túladagolás	1.	1.	1.	1.	1.	1.	1.	1.
Szén-dioxid	X	X	X		2.	X	X	X
Nyaki diszlokáció	X	X	X	3.	4.	5.	X	X
Taglózás/ fejre mért hirtelen ütés				6.	7.	8.	9.	X
Lefejezés	X	X	X	10.	11.	X	X	X
Elektromos kábitás	12.	12.	X	12.	X	12.	12.	12.
Inert gázok (N ₂)	X	X	X			X	X	13.

- Amennyiben szükséges, előzetes nyugtatással együtt alkalmazandó.
- Csak fokozatos feltöltéssel végezhető. Nem alkalmazható magzati állapotú vagy újszülött rágcsálóknál.
- Csak 1 kg alatti madaraknál alkalmazható. A 250 g feletti madaraknál nyugtatást kell alkalmazni.
- Csak 1 kg alatti rágcsálóknál alkalmazható. A 150 g feletti rágcsálóknál nyugtatást kell alkalmazni.
- Csak 1 kg alatti nyulaknál alkalmazható. A 150 g feletti nyulaknál nyugtatást kell alkalmazni.
- Csak 5 kg alatti madaraknál alkalmazható.
- Csak 1 kg alatti rágcsálóknál alkalmazható.
- Csak 5 kg alatti nyulaknál alkalmazható.
- Csak újszülött állatoknál alkalmazható.
- Csak 250 g alatti madaraknál alkalmazható.
- Csak abban az esetben alkalmazható, ha más módszerre nincs lehetőség.
- Speciális berendezést igényel.
- Csak sertéseknél alkalmazható.

Az állat leölésére csak a tenyésztő, beszállító vagy felhasználó valamely létesítményében kerülhet sor, és azt kizárólag megfelelő végzettséggel, szakértelemmel és gyakorlattal rendelkező személy végezheti el.

AZ ÁLLATKÍSÉRLETEK VÉGZÉSÉNEK SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Állatkísérlet kizárólag olyan felelős személy vezetésével végezhető, aki a vonatkozó jogszabályban előírt végzettséggel, szakértelemmel és gyakorlattal rendelkezik, amelyek az egyes tevékenységi köröknek megfelelően a következők:

állat gondozása: iskolarendszerű képzésben megszerzett állattenyésztői, állatgondozói bizonyítvány, vagy ennél magasabb szintű képzés.

állaton végzett kísérlet (beavatkozás): érettségi bizonyítvány valamint a 40/2013. Korm. rendelet 5. melléklet A. pontja szerinti tananyagot oktató, az Állatkísérleti Tudományos Etikai Tanács (ÁTET) által elismert tanfolyam sikeres elvégzése.

állatkísérlet és projekt megtervezése: mesterképzésnek megfelelő diploma agrár, orvosi, gyógyszerész, állatorvosi, élő természettudományi, biológiai irányultságú műszaki és társadalomtudományi, pszichológiai valamint sport képzési területről, vagy az ezen területekhez tartozó tanári diplomák, vagy Ph.D. fokozat a fenti tudományterületeken valamint a 40/2013. Korm. rendelet 5. melléklet B. pontja szerinti tananyagot oktató, az ÁTET által elismert tanfolyam sikeres elvégzése.

állat leölése: Az előbbieken felsorolt tevékenységek végzéséhez szükséges végzettségek valamelyike

Annak a személynek, aki nem rendelkezik a szükséges végzettségek valamelyikével, de megfelelő szakmai tapasztalattal rendelkezik, a MÁB erre irányuló kérelmére az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóság egyedi mérlegelés alapján engedélyezheti a munkavégzését.

Az a személy, aki nem rendelkezik a szükséges végzettségek valamelyikével, de egyetemi hallgatói jogviszonyából adódóan állatokon vizsgálatokat végez, ezt a tevékenységét kizárólag olyan személy felügyelete mellett teheti csak meg, aki az állatokon végzett kísérlet

(beavatkozás) végzéséhez előírt, vagy ennél magasabb szintű végzettséggel, és/vagy szakmai tapasztalattal rendelkezik.

Állatokon végzett vizsgálatok jogosultságának fenntartásához minden munkatársnak a MÁB által szervezett továbbképzéseken vagy oktatásokon évente minimum egy alkalommal igazoltan részt kell vennie.

AZ ÁLLATKÍSÉRLETEK ENGEDÉLYEZTETÉSÉNEK MENETE

Állatkísérlet kizárólag akkor engedélyezhető, ha annak elvégzését alapkutató, transzlációs vagy alkalmazott kutatás (különösen emberek, állatok vagy növények betegségeinek, egészségi rendellenességeinek vagy más kóros elváltozásainak, azok hatásainak elkerülése, megelőzése, felismerése vagy kezelése, továbbá emberek, állatok vagy növények élettani állapotának feltárása, értékelése, szabályozása vagy módosítása, vagy az állatok jóléte és a mezőgazdasági célból tartott állatok termelési feltételeinek javítása a célja. Állatkísérlet ugyancsak engedélyezhető gyógyszerek, élelmiszerek és takarmányok, valamint egyéb anyagok vagy termékek kifejlesztése vagy gyártása, azok minőségének, hatékonyságának és biztonságosságának ellenőrzése, a természetes környezet védelme, a fajok megőrzésére irányuló kutatás, felsőoktatás vagy a szakmai készségek megszerzése, fenntartása vagy fejlesztése céljából folyó képzés, vagy igazságügyi orvostani vizsgálat elvégzése érdekében.

Szépítőszerek, dohány- és egyéb élvezeti cikk, fegyver, ennek alkatrésze, továbbá lőszer előállítás céljából tervezett kísérletre engedély nem adható.

Állatkísérlet csak az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóság által kiadott érvényes projektengedély birtokában történhet.

A projektengedélykérelem az **I. mellékletben** felsorolt tartalmi elemeket magában foglaló beadványon nyújtható be első körben a MÁB-hoz a mab@univet.hu e-mail címre történő elküldésével. A MÁB a beadott kérelmet 10 munkanapon belül véleményezi, szükség esetén további egyeztetés érdekében felveszi a kapcsolatot az azt benyújtó munkatársakkal, majd a kérelmet elutasítja vagy engedélyezi. Engedélyezés esetén a kérelmet a MÁB postázza elektronikus, és hagyományos úton egyaránt a Pest megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény és Talajvédelmi Főosztály Állategészségügyi Osztályára, melyről az engedély benyújtóját is tájékoztatja.

Projektengedélykérelem csak akkor nyújtható be, ha a projektben szereplő kísérleteket ezt megelőzően a MÁB jóváhagyta.

A projektengedély módosítását vagy megújítását kell kérelmezni a projektben bekövetkező bármilyen változás, különösképpen az állatok jólétét esetlegesen hátrányosan érintő, vagy a felhasználni kívánt állatlétszámot érintők esetében.

Valamennyi vonatkozó dokumentációt, beleértve a projektengedélyeket és a projektértékelés eredményét, a projektengedély lejáratí időpontjától vagy az elutasító határozat kézhezvételétől számított 3 évig meg kell őrizni. Azon projektek esetében, amelyeket visszamenőleges értékelésnek vetnek alá, a dokumentációt a visszamenőleges értékelés befejezéséig meg kell őrizni.

A projektengedély elfogadásáról vagy visszautasításáról, esetleges hiánypótlásra történő felszólításáról a hatóság a kérelmezőt és a MÁB-ot értesíti. A projektengedélykérelmek elbírálásának átlagos időtartama a hatóság felé történő beadástól számított 45 munkanap.

AZ ÁLLATKÍSÉRLETEKBEN FELHASZNÁLHATÓ ÁLLATFAJOK

Állatkísérlet céljára az állatvédelmi hatóság által engedélyezett számú és fajú állatot szabad felhasználni.

Az alább felsorolt fajok egyedét csak akkor lehet kísérlet során felhasználni, ha azt kifejezetten e célra tenyésztették: egér (*Mus musculus*), patkány (*Rattus norvegicus*), tengerimalac (*Cavia porcellus*), szíriai aranyhörcsög (*Mesocricetus auratus*), kínai törpehörcsög (*Cricetulus griseus*), mongol futóegér (*Meriones unguiculatus*), nyúl (*Oryctolagus cuniculus*), kutya (*Canis familiaris*), macska (*Felis catus*), a nem emberszabású főemlős állatok összes faja, dél-afrikai karmosbéka (*Xenopus laevis*), nyugati karmosbéka (*Xenopus tropicalis*), gyepi béka (*Rana temporaria*), északi leopárdbéka (*Rana pipiens*), zebradánió (*Danio rerio*).

Háziasított állatfaj kóbor egyedét kísérlet céljára felhasználni nem szabad, kivéve, ha alapvető szükség van ezen állatcsoport egészségére és jólétére vonatkozó tanulmányokra, jelentős veszély áll fenn a környezetre, vagy az emberi vagy állati egészségre vonatkozóan, továbbá

amennyiben tudományos indokok alapján a kísérlet kizárólag gazdátlan vagy elvadult állat felhasználásával vezethet eredményre.

Vadon befogott állatot – különösen természetvédelmi oltalom alatt állót – kísérlet céljára felhasználni nem szabad kivéve, ha a kísérlet elvégzését pont az adott faj megőrzésére irányuló kutatás indokolja, vagy arra életveszélyes emberi klinikai állapotok elkerülése, megelőzése, diagnózisa vagy kezelése érdekében kerül sor, továbbá amennyiben a felhasznált állat fogságban tenyésztett állat utóda, valamint tudományos indokok alapján a kísérlet természetvédelmi oltalom alatt nem álló, vagy nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá nem tartozó állatfaj felhasználásával nem vezetne eredményre. Vadon befogott állat csak abban az esetben használható fel állatkísérletben, ha az adott kísérlet tenyésztett állatokon vagy folyamatos állat-egészségügyi ellenőrzés alatt álló tenyésztetből, telepről származó állatokon végezve nem vezetne eredményre. A vadon élő állat befogását hozzáértő személynek kell végeznie olyan módszerekkel, amelyek az állatnak nem okoznak elkerülhető fájdalmat, szenvedést, kínt vagy maradandó egészségkárosodást. Az elfogáskor vagy azt követően sérülten vagy rossz egészségi állapotban talált állatot állatorvosnak vagy más, megfelelő szakértelemmel rendelkező személynek meg kell vizsgálnia, és intézkedéseket kell tenni az állat szenvedésének minimalizálása érdekében.

Természetvédelmi oltalom alatt álló faj állatkísérletben kizárólag a természetvédelmi hatóság tartásra és hasznosításra vonatkozó engedélyének külön megléte esetén vonható be.

Amennyiben tudományos okból szükséges, ismert tartóval rendelkező kedvtelésből tartott állatok is felhasználhatók, kizárólag enyhe besorolású kísérletben. A felhasználáshoz a tartó előzetesen írásban tett tájékozott beleegyező nyilatkozata szükséges (**I. és II. mellékletek**).

Egy vagy több kísérlet során már előzőleg felhasznált állatot egy újabb kísérletben ismételten felhasználni csak akkor szabad, ha az előző kísérlet(ek) tényleges súlyossága „enyhe” vagy „mérsékelt” besorolású volt, az állat általános egészségi állapota és jóléte helyreállt, és ha az új kísérlet súlyossági besorolása enyhe, mérsékelt vagy érzéstelenítéses-túlaltatásos, valamint az ismételt felhasználás nem okoz az állat jóllétében jelentős romlást a további élete során.

A kísérlet során felhasznált vagy ilyen felhasználásra szánt állat újból kihelyezhető vagy az adott fajnak megfelelő élőhelyre vagy állattartási rendszerbe visszajuttatható amennyiben: az állat egészségi állapota ezt lehetővé teszi, az nem veszélyezteti a közegészséget, az állati

egészséget vagy a környezetet, és az állat jólétének biztosításáról megfelelő intézkedések révén gondoskodtak.

AZ ÁLLATOK TARTÁSÁRA ÉS ELLÁTÁSÁRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

A tenyésztői és felhasználói létesítménynek rendelkeznie kell az elhelyezett állatfajok szükségleteinek megfelelő, valamint állatkísérletek végzésekor a kísérletek lefolytatására alkalmas építményekkel és berendezésekkel.

Minden egyes, a kísérletben részt vevő állat részére biztosítani kell a fájának, fajtájának, nemének és korának megfelelő elhelyezést, élelmet, ivóvizet, valamint az egészségi állapotának és közérzetének, jólétének megfelelő gondozást. Az egyes fajok tartási helyének méreteire vonatkozó minimális követelmények a 40/2013. (II. 14.) Korm. rendelet 3. sz. mellékletében, állatfajok szerinti lebontásban megtalálhatók.

Az állatok elhelyezésére szolgáló helyiségek hőmérsékletét és relatív páratartalmát az ott elhelyezett állatfajok és korcsoportok igényeinek megfelelően kell beállítani. A hőmérsékletet naponta mérni és naplózni kell.

Ahol a természetes fényviszonyok nem teszik lehetővé a nappalok és éjszakák váltakozásának észlelését, mesterséges világítással kell gondoskodni egyrészt az állatok biológiai szükségleteinek kielégítéséről, másrészt a megfelelő munkakörülményekről.

A létesítményekben gondoskodni kell a helyiségek rendszeres és hatékony takarításáról, valamint a megfelelő higiéniai körülmények fenntartásáról.

A kísérleti állatok élettani és viselkedési igényeinek korlátozását a lehetséges minimumra kell csökkenteni. Egymással nem összeférő fajok nem tarthatók közös helyiségben, ragadozó és zsákmányállat esetében látó-, szagló- vagy hallótávolságon belül. Külön elhelyezést kell biztosítani a beteg, vagy sérült állatoknak. Minden állatnak kellően ingergazdag életteret kell biztosítani, ahol természetes viselkedésmintáinak széles skáláját gyakorolhatja.

Az állatoknak felkínált táplálék formája, az étrend és az etetés módja feleljen meg az adott faj, fajta táplálkozási és etológiai igényeinek, továbbá szennyeződéstől mentesnek kell lennie. A táplálkozáshoz minden állatnak elegendő helyet kell biztosítani, hogy versengés nélkül hozzá tudjanak férni a táplálékhoz.

Az állatoknak *ad libitum* ivóvízellátást kell biztosítani

AZ ÁLLATKÍSÉRLETEK VÉGZÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

Az állatokkal végzett vizsgálatokat indokolt esetben általános vagy helyi érzéstelenítéssel kell végezni, fájdalomcsillapítással, vagy egyéb megfelelő módszerrel a lehető legkisebbre kell csökkenteni a fájdalom, szenvedés és kín mértékét. Rendkívüli fájdalmat okozni képes súlyos sérüléssel járó kísérlet kizárólag érzéstelenítéssel végezhető. Az érzéstelenítéstől csak abban az esetben szabad eltekinteni, ha annak kivitelezése előreláthatóan nagyobb traumát okoz az állatnak, mint maga a kísérlet, vagy ha az érzéstelenítés összeegyeztethetetlen a kísérlet céljával – ez utóbbi esetben a kezelés szükségességét tudományosan meg kell indokolni.

Amint a kísérlet célja teljesült, megfelelő intézkedéseket kell tenni az állat szenvedésének minimalizálása érdekében, szükség esetén a fájdalomcsillapítást a fájdalom elmúlásáig fenn kell tartani.

A kísérlet befejezésekor állatorvos vagy más, megfelelő szakértelemmel rendelkező személy dönt arról, hogy életben hagyják-e az állatot. Az állatot le kell ölni, ha a kísérletet követően várhatóan továbbra is mérsékelt vagy súlyos fájdalmat, szenvedést, kínt vagy maradandó egészségkárosodást él át. Az állat leölését csak szakértelemmel rendelkező személy végezheti.

Az életben hagyott állatnak egészségi állapotának megfelelő gondozást és elhelyezést kell biztosítani.

Amennyiben az állat leölésre kerül, azt úgy kell kivitelezni, hogy az az állat számára a lehető legkevesebb fájdalommal, szenvedéssel és kinnal járjon, valamint annak módja megfeleljen az **1. táblázatban** megkövetelteknek. Az állat leölésének a következő módszerek egyikével kell zárulnia: a keringés végleges leállításának megállapítása, az agy összeroncsolása, a nyak diszlokációja, kivézetetés, vagy a hullamerevség beálltának megállapítása.

Az állatok leölése során törekedni kell arra, hogy az a többi állattól elkülönített módon, az állat kimúlására utaló vizuális, szag- és hangingerek teljes kizárásával történjen.

ADATKEZELÉSI KÖTELEZETTSÉG

Az állatkísérletekről a kísérlet vezetője köteles nyilvántartást vezetni, az 5 évig megőrizni, továbbá minden év január 20-ig az előző évi állatfelhasználásról szóló beszámolóját a MÁB részére megküldeni. A nyilvántartásnak a következőket kell tartalmaznia:

- a tenyésztett, beszerzett, kiszállított, kísérletben felhasznált, szabadon visszaengedett, vagy újból kihelyezett állatok számát és fajtát, fajtáját;
- az állatok eredetét igazoló adatokat;
- az elpusztult, vagy leölt állatok számát, fajtát, a halál okát (amennyiben az ismert);
- az állatokat felhasználó projektekben foglaltak megvalósulásával, vagy megghiúsulásával kapcsolatos információkat

Kutyák és macskák esetében rendelkezni kell azok egyedi azonosításával, születési helyével és idejével (amennyiben ismert), szaporodásával, egészségi állapotának változásával, valamint az egyes projektekben való részvételével kapcsolatos adatokkal, melyeket érdemes az állatok beérkezésétől kezdődően egy úgynevezett „eseménynaplóban” is nyomon követni.

Az Állatorvostudományi Egyetem, mint felhasználó és tenyésztő létesítmény minden év február 28-ig megküldi – a NÉBIH honlapján közzétett táblázatok szerint – az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóságnak az állatok kísérletekben történt felhasználására vonatkozó statisztikai adatokat, köztük az alkalmazott kísérletek tényleges súlyosságára, és a felhasznált főemlős állatok eredetére és fajaira vonatkozó információkat is, valamint a kizárólag szerveik vagy szöveteik felhasználása céljából leölt állatok számára vonatkozó adatokat.

MUNKAHELYI ÁLLATJÓLÉTI BIZOTTSÁG (MÁB)

Az Állatorvostudományi Egyetem, mint felhasználó és tenyésztő létesítmény köteles Munkahelyi Állatjóléti Bizottságot (továbbiakban: MÁB) felállítani. A MÁB működési feltételeit az Egyetem köteles biztosítani. A MÁB elnökét és tagjait az intézmény vezetője (Rektora) nevezi ki. A MÁB ügyrendjét maga állapítja meg. ki.

A MÁB feladatai:

- Az intézmény állatkísérleti szabályzatának (Etikai Kódexének) elkészítése, a jogszabályok módosulásához igazodva annak folyamatos időszérősítése, valamint a benne foglaltak betartásának és végrehajtásának ellenőrzése
- Az intézményben zajló állatkísérletek állatjóléti felügyelete, beleértve azon elemek meghatározását, amelyek révén tovább fokozható a helyettesítés, csökkentés és tökéletesítés elveinek való megfelelés
- Legalább évente egyszer meg szemléli a kísérleti állatok tartására szolgáló létesítményeket, állattartási helyeket
- Foglalkozik az intézményen belül az állattartás és állatfelhasználás tárgykörében felmerülő aggályokkal
- Az intézményben a kísérletek vezetésére és végzésére, az állatok gondozására és leölésére jogosult személyek oktatásának, képzésének, vizsgáztatásának megszervezése és lebonyolítása
- Tanácsadás az intézet dolgozói számára állatjóléti kérdésekben, különösképpen az állatok beszerzése, elhelyezése, gondozása, a helyettesítés, csökkentés és tökéletesítés követelményének alkalmazására vonatkozó technikai és tudományos fejlemények, az állatok újbóli kihelyezését elősegítő rendszerekkel kapcsolatos, beleértve a kihelyezendő állatnak a közösségbe való megfelelő visszailleszkedését is
- A projektengedélykérelmek előzetes elbírálása és jóváhagyása, majd az engedélyező hatóságok felé történő megküldése
- A jóváhagyott projektengedélyekről, az intézményben folyó állatvédelmi oktatásról (tematika, a résztvevők névsora), a MÁB által lebonyolított vizsgákról, valamint a MÁB által nyújtott szaktanácsadásról és a tanácsok nyomán meghozott döntésekről feljegyzések készítése, és azok minimum 3 évig történő megőrzése
- Az intézményben zajló állatkísérletekkel kapcsolatos éves statisztikai jelentés összesítése és az állatvédelmi hatóságok felé történő megküldése

A MÁB-nak az adott kísérlet ellenőrzését, felügyeletét végző tagja a kísérlet végzésében nem vehet részt.

A MÁB jogosult az Egyetemen végzett állatkísérleteket folyamatosan nyomon követni, az állatkísérletekkel kapcsolatos dokumentumokba betekinteni, jogszabálysértés, etikai mulasztás, vagy egyéb szabálytalanság, állatjólétet károsan befolyásoló esemény észlelésekor haladéktalanul felhívni a kísérlet vezetőjének figyelmét a tényre és intézkedések eszközölését kérni a kiváltó okok megszüntetése érdekében, továbbá a történekről értesítenie az Egyetem vezetőségét. A MÁB-nak meg kell határoznia – szükséges esetben a rektorral egyeztetve – a feltárt hiányosság(ok) javításának módját és határidejét.

A MÁB jogosult arra, hogy felfüggeszzen olyan tevékenységeket, amelyek nem felelnek meg a jogszabályokban rögzített humánus állattartási és felhasználási elveknek.

Külföldi kutatástámogató szervek kérése alapján a MÁB elnöke az egyetem jóváhagyott kutatási programjaiban dolgozó kutatói számára saját hatáskörben szükség esetén igazolást ad ki.

Budapest, 2017. augusztus 10.

1. sz. melléklet

A PROJEKT ENGEDÉLYEZÉSE IRÁNTI KÉRELEM TARTALMI ELEMEI

I. A kérelem tartalmi elemei:

1. A kérelmező (a projekt általános megvalósításáért, valamint a projektengedélyben foglalt feltételeknek való megfeleléséért felelős személy) neve, munkaköre, postai és elektronikus levelezési címe.
2. A felhasználó intézmény megnevezése és címe.
3. Az intézményben az állatvédelmi jogszabályok teljesülésének biztosításáért felelős személy neve, munkaköre, postai és elektronikus levelezési címe.
4. A felhasználó intézmény működési engedélyét kiadó hatóság megnevezése és az engedély száma.
5. A kérelmező nyilatkozata arról, hogy a kérelem célja
 - a) új engedély megszerzése,
 - b) hatályos engedély megújítása,
 - c) hatályos engedély módosítása,
 - d) hatályos engedély meghosszabbítása.

A b)–d) esetekben az engedély számát és lejártát is meg kell adni.

II. A kérelem további tartalmi elemei új engedély megszerzése esetén:

1. A projekt megnevezése.
2. Annak megjelölése, hogy az alábbiak közül mely célkitűzésnek, illetve célkitűzéseknek felel meg a kísérleti tevékenység, azzal, hogy több célkitűzés megjelölése esetén meg kell jelölni a kísérlet elsődleges célját:
 - a) alapkutatás,
 - b) transzlációs vagy alkalmazott kutatás az alábbi célok bármelyikével:
 - ba) emberek, állatok vagy növények betegségeinek, egészségi rendellenességeinek vagy más kóros elváltozásainak, azok hatásainak elkerülése, megelőzése, felismerése vagy kezelése,

- bb) emberek, állatok vagy növények élettani állapotának feltárása, értékelése, szabályozása vagy módosítása, vagy
 - bc) az állatok jóléte és a mezőgazdasági célból tartott állatok termelési feltételeinek javítása,
 - c) a b) pontban foglalt bármely célból gyógyszerek, élelmiszerek és takarmányok, valamint egyéb anyagok vagy termékek kifejlesztése vagy gyártása, azok minőségének, hatékonyságának és biztonságosságának ellenőrzése,
 - d) a természetes környezet védelme az emberek vagy állatok egészsége vagy jóléte érdekében,
 - e) a fajok megőrzésére irányuló kutatás,
 - f) felsőoktatás vagy a szakmai készségek megszerzése, fenntartása vagy fejlesztése céljából folyó képzés,
 - g) igazságügyi orvostani vizsgálat.
3. A kérelmező nyilatkozata arról, hogy hatósági szabályozási követelmények teljesítése céljából végzendő, vagy bevált módszereket alkalmazó, termelési vagy diagnosztikai célból végzendő több azonos típusú projekt együttes engedélyezését kéri-e [44. § (4) bekezdés].
4. A projekt ismertetése, tudományos indokolása, amelynek keretében a kérelmezőnek
- a) be kell mutatnia a projekt célját, indokoltságát, tudományos megalapozottságát (lehetőleg szakirodalmi hivatkozásokkal) és a várható eredményeket;
 - aa) ha rutinvizsgálatról van szó, hivatkoznia kell a szükségességet igazoló dokumentumra (előírásra),
 - ab) ha oktatási célból történik a beavatkozás, legfeljebb egy oldalon körvonalaznia kell annak hasznát a képzésben résztvevők számára,
 - b) le kell írnia az alkalmazott módszertan indokoltságát és tudományos megalapozottságát,
 - c) ki kell térnie az állatok kísérletekben való felhasználásának helyettesítésére és csökkentésére irányuló módszerek alkalmazására,
 - d) amennyiben a projektben természetvédelmi oltalom alatt álló vagy nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó faj egyedet nem természetvédelmi céllal tervezik felhasználni, meg kell adnia azokat a

- tudományos indokokat, melyek alapján kifejezetten a fenti fajok felhasználása szükséges,
- e) amennyiben a projektben főemlős faj egyedét tervezik felhasználni, meg kell adnia azokat a tudományos indokokat, melyek alapján kifejezetten a fenti egyedek felhasználása szükséges.
5. A projektben alkalmazott összes kísérlet ismertetése, melynek keretében a kérelmezőnek
- a) ismertetnie kell a kísérletben alkalmazott módszereket, kitérve az állaton végzett beavatkozásokra; amennyiben végeznek műtétet a kísérletben, ismertetni kell az alkalmazott érzéstelenítési, gyógyszeres és fájdalomcsillapítási eljárásokat,
- b) meg kell adnia a kísérlet időtartamát,
- c) meg kell adnia a kísérletben felhasznált állatok fajtát és fejlődési állapotát, adott esetben jeleznie és indokolnia kell az állatok ismételt felhasználásának előfordulását,
- d) ki kell térnie a felhasznált kísérleti állatok számának csökkentése érdekében alkalmazott kísérleti vagy statisztikai módszertanra; meg kell adnia a tervezett mintaelemszámot,
- e) ismertetnie kell a felhasznált kísérleti állatok fájdalmának, szenvedésének, kínjának csökkentése érdekében alkalmazott kísérleti, megfigyelési vagy méréstechnikai módszereket, kitérve a kíméletes végpontok alkalmazására,
- f) be kell mutatnia, mi történik az állatokkal a kísérlet végeztével, milyen módon történik az állatok életének kioltása,
- g) meg kell adnia a kísérlet javasolt súlyossági besorolását, ismételt felhasználás esetén külön figyelemmel az előző kísérletek halmozódó hatására.
6. A projektben felhasználni kívánt állatfajok felsorolása a felhasználni kívánt állatok tervezett számának és eredetének a megjelölésével.
7. A projektben felhasználni kívánt állatok elhelyezésének, tartásának és gondozásának körülményei.

8. Amennyiben a projektet nem vagy nem kizárólag az I. pont 2. alpontjában megnevezett létesítményben hajtják végre, a kísérletek végrehajtásának helyszínéül szolgáló létesítmény, illetve terep megnevezése; a létesítmény működési engedélyének száma és az azt kiadó hatóság megnevezése.
9. A kérelmező nyilatkozata arról, hogy a projektben részt vevő munkatársak megfelelnek a 35. §-ban előírt oktatási, végzettségi és képzettségi
10. Mentességi kérelmek felsorolása a megfelelő indoklással ellátva:
 - a) a 3. § (1) bekezdés a)–i) és k)–l) pontjaiban felsorolt fajok nem kifejezetten kísérleti célra tenyésztett egyedeinek felhasználására tudományos indokok alapján;
 - b) házasított fajok gazdátlan vagy elvadult egyedének kísérletben való felhasználására az 5. § a), illetve b) pontjában szereplő indokok alapján;
 - c) vadon élő vagy vadon befogott állat felhasználására tudományos indokok alapján a 7. § (1) és (4) bekezdésének feltételei szerint;
 - d) vadon befogott sérült vagy rossz egészségi állapotú állat szenvedésének minimalizálására irányuló intézkedések alól tudományos indokok alapján a 7. § (3) bekezdése szerint;
 - e) kísérlet felhasználó létesítményen kívül történő elvégzésére tudományos, állatjóléti vagy állategészségügyi indokok alapján;
 - f) súlyos besorolású kísérletben felhasznált állat ismételt felhasználására rendkívüli körülmények esetén;
 - g) az állat leölésére a 4. mellékletben felsorolt módszerektől eltérő módszerrel a 14. § (5) bekezdés a) és b) pontjában szereplő indokok alapján;
 - h) az állatok tartására (elhelyezésére és gondozására) vonatkozó, a 24–27. §-okban foglalt előírások alkalmazása alól tudományos, állatjóléti vagy állategészségügyi okból;
 - i) a 3. mellékletben foglalt elhelyezési és gondozási előírások alkalmazása alól tudományos, állatjóléti vagy állategészségügyi okból.
11. A projekt nem szakmai jellegű összefoglalója.
12. A kérelem kelte.
13. A kérelmező aláírása.

14. A munkahelyi állatjóléti bizottság vagy az állatjóléti felelős nyilatkozata arról, hogy
 - a) az engedélyezni kért projektben alkalmazott kísérleteket a munkahelyi állatjóléti bizottság (állatjóléti felelős) előzetesen elbírálta, azok alkalmazását a javasolt súlyossági besorolással jóváhagyta,
 - b) a projekt ártalom-haszon elemzése alapján a betervezett kérelmet támogatja.
15. A II. pont 14. alpontja szerinti nyilatkozatokra vonatkozóan a munkahelyi állatjóléti bizottság elnökének vagy az állatjóléti felelősnek neve, aláírása és a nyilatkozattétel dátuma.
16. Felhívjuk a kérelmező figyelmét arra, hogy a 40/2013. (II. 14.) Korm. rendelet 47. § (7) bekezdése értelmében a projektengedély módosítását vagy megújítását kell kérelmezni a projektben bekövetkező, az állatok jólétét esetlegesen hátrányosan érintő bármely változás esetén.

III. A kérelem további tartalmi elemei hatályos engedély megújítása esetén:

Megegyeznek az új engedély megszerzéséhez szükséges elemekkel, kiegészítve annak ismertetésével a II. pont 4. alpontjában, hogy mi tette indokolttá a megújítást és melyek a hatályos engedélyben foglaltakhoz képest megváltozó főbb elemek.

IV. A kérelem további tartalmi elemei hatályos engedély módosítása esetén:

1. A hatályos engedéllyel rendelkező projekt megnevezése.
2. Az engedély módosítandó feltételének megjelölése, a módosítás indokolása.
3. A módosított feltétel leírása.
4. Adott esetben a projekt módosított nem szakmai jellegű összefoglalója.
5. A kérelem kelte.
6. A kérelmező aláírása.
7. A munkahelyi állatjóléti bizottság vagy az állatjóléti felelős nyilatkozata arról, hogy az engedélyeztetni kívánt módosítást elbírálta és azt támogatja.
8. A IV. pont 7. alpontja szerinti nyilatkozatra vonatkozóan a munkahelyi állatjóléti bizottság elnökének vagy az állatjóléti felelősnek neve, aláírása és a nyilatkozattétel dátuma.
9. Felhívjuk a kérelmező figyelmét arra, hogy a 40/2013. (II. 14.) Korm. rendelet 47. § (7) bekezdése értelmében a projektengedély módosítását vagy megújítását kell

kérelmezni a projektben bekövetkező, az állatok jólétét esetlegesen hátrányosan érintő bármely változás esetén.

V. A kérelem további tartalmi elemei hatályos engedély meghosszabbítása esetén:

1. A hatályos engedéllyel rendelkező projekt megnevezése.
2. A meghosszabbítás kérelmezett ideje.
3. A kérelem kelte.
4. A kérelmező aláírása.
5. Felhívjuk a kérelmező figyelmét arra, hogy a 40/2013. (II. 14.) Korm. rendelet 47. § (7) bekezdése értelmében a projektengedély módosítását vagy megújítását kell kérelmezni a projektben bekövetkező, az állatok jólétét esetlegesen hátrányosan érintő bármely változás esetén.

Tulajdonosi Hozzájárulási Nyilatkozat **Eredmények/minták felhasználására**

Alulírott

- név:
- születési hely, idő:
- lakcím:

Az alábbi állat tulajdonosa/ideiglenes befogadója/egyéb:.....
(a megfelelő aláhúzendó, vagy melléírandó) beleegyezésemet adom, hogy a kezelés során kapott eredményeket, az állatból a kezelése, műtéte során levett vagy eltávolított szöveteket tudományos kutatás céljára az Állatorvostudományi Egyetem felhasználhassa.

Az állat

- Faja:
- Fajtája:
- Hívóneve:
- Egyedi azonosítója, pl. chipszáma, tetoválása (ha van):
.....

Kelt.:

.....

aláírás

Tulajdonosi Hozzájárulási Nyilatkozat Mintavételhez

Alulírott

- név:
- születési hely, idő:
- lakcím:

Az alábbi állat tulajdonosa/ideiglenes befogadója/egyéb:.....
(a megfelelő aláhúzendó, vagy melléírandó) beleegyezésemet adom, hogy az állat jóllétét károsan nem befolyásoló, fájdalmat nem okozó, de a kezelése részét nem képező beavatkozást tudományi kutatási célból elvégezhessek. A beavatkozás az állaton maradandó egészségkárosodást vagy állapotromlást sem most, sem a későbbiekben nem okoz.

Az állat

- Faja:
- Fajtája:
- Hívóneve:
- Egyedi azonosítója, pl. chipszáma, tetoválása (ha van):
.....
- Az elvégzett beavatkozás módja és jellege:
.....
.....
.....

Kelt.:

.....

aláírás